

Irodalom

- JGYÖM: JUHÁSZ GYULA ÖSSZES MŰVEI 6. köt. Cikkek, 1918–1922. Sajtó alá rend. Grezsa Ferenc. [Kritikai kiadás.] Bp., 1969.
- Kelemen Béla, 1923: ADATOK A SZEGEDI ELLENFORRADALOM ÉS A SZEGEDI KORMÁNY TÖRTÉNETÉHEZ 1919. Szeged.
- Nyerges András, 2004a: SZELÍD DESTRUKTÍV JOBBOLDALI PRIUSZA. *Magyar Hírlap*, február 7–8.
- Nyerges András, 2004b: NEM CSODÁLKOZTAM MÓRA „JOBBOLDALI PRIUSZÁN”. *Magyar Hírlap*, február 19. 16.
- Péter László, 1965: JUHÁSZ GYULA A FORRADALMAKBAN. Bp.
- Péter László, 1984: A SZABADKÖMŰVÉSSÉG SZEGEDEN 1870–1950. In: A MÓRA FERENC MÚZEUM ÉVKÖNYVE 1980–81/1. köt. Szeged. 263–283.
- Révész Sándor, 2004: A MEMENTÓBAN OLVASHATJUK. *Magyar Hírlap*, február 16. 16.
- Tonelli Sándor, 1923: A SZEGEDI FORRADALMI MOZGALMAK. In: Kelemen, 1923. 1–58.
- Vajda László, 1962: MÓRA FERENC ÚTJA 1917–1919. Szeged. Klny. A SZEGEDI PEDAGÓGIAI FŐISKOLA ÉVKÖNYVÉ-ből, 77–128.

Kovács András Ferenc

KAVAFISZ-ÁTIRATOK

Lépcsőházakban

Éppen lefelé jöttem a rossz hírű lépcsőházban,
amikor átléptél a küszöbön. S egy röpké pillanatra
megláttam ismeretlen arcodat, és te is észrevettél engem.
Aztán visszahúzódtam, elrejtőztem a tekinteted elől, és te,
te pedig gyorsan továbbsiettél, s titokban tartva arcodat
eltűntél, befordultál a félhomályba, a rossz hírű ház belsejébe,
hol éppúgy, mint én, már te sem találsz, s nem is kaphatsz gyönyört.

Olyan szerelmet, amilyent te akartál, nyújthattam volna én neked;
olyan szerelmet, amilyent én akartam (elég beszédes volt számomra
ernyedt nézésed, fáradt, megviselt szemed) te még adhattál volna énnekem.
A testünk tudta, és kereste máris az egyik a másikat:
a vérünk, bőrünk is fölfőgta, és megértett bennünket.

Csak mi bujkáltunk egymás elől, a fölzavart, közös vágy, az érzelem dacára.

1904. február

És fölkönyökölttem, elnyújtóztam a hálófülkék gyúrt fekhelyein

Amikor rendszerint bementem a szomszédos örömházba, sohasem maradtam abban a teremben, amelyben bizonyos rég bevált rítusok alapján csakis a magasztalt, csakis az elismert szerelmeket celebrálják.

Többre becsültem, ha elérhettem végre a titkos alkóvokat, és felkönyökölttem, elnyújtóztam a hálófülkék gyúrt fekhelyein.

Többre becsültem, ha elérhettem végre a titkos alkóvokat, azokat, melyeknek becstelen szégyen kiejteni még a nevét is. Persze, nekem nem, számomra sose volt szégyen – mert akkor miféle poéta s micsoda vérbeli, nagy művész volnék én? Okosabb lett volna aszkétának mennem. Az legalább jobban illett volna, sokkal inkább összhangban lett volna egész költészetemmel, mintsem hogy én is megelégedjem a megszokottal, a közészerűvel, mintsem hogy beérjem egyetlen banális, közönséges teremmel.

1915. szeptember

Egy félóra

Nem sikerült megtetszenem neked, és nem hinném, hogy valaha is elérhetnék nálad odáig. Néhány szó, olykor egy-egy közeledés, mint tegnapelőtt is, a bárban, a pultnál, de semmi több. Ez éppen elég szomorú, hát nem mondom... Viszont mi, művészek, mi másfajta vagyunk – velünk, az összpontosítás ereje által, bár természetesen csak rövidebb időközökre, még az is megesik, hogy átérezhetünk valami olyasféle, mélyről fölfakadó gyönyört is, amely kivételes intenzitásban szinte a valóság látszatát kelti. Így történt tegnapelőtt is, a bárpultnál (talán részint a tömény italok nemes tüzeinek is köszönhetően), hogy végre megismerhettem egy félóra tökéletes szerelmet. Alighanem te is megérthetted, mindenesetre úgy tűnik nekem, mintha szántsándékkal egy kicsikét ráérősebben időztél volna mellettem. Nélkülözhetetlen volt, igen nagy szükség volt. Mert ráadásul, a képzelőerőmon kívül, a szeszek varázslatán kívül, szükséges volt, s még az is kellett, hogy láthassam az ajkadat, s még az is kellett, hogy közelemben tudjam a tested.

1917. január

1903 napjai

Én soha többé nem találtam rájuk – túl hamar elveszítettem őket...
a poézissel telített pillantásokat, azt a sápatag
arcot... az utcai alkonyatban, melyben az éj szaga szétszivarog...

Én soha többé nem találtam rájuk – csak véletlenül lettek enyémeik,
csak megszereztem, majd elhagytam őket, s mily könnyedén szakadtam
tőlük el, s mennyit szenvedtem aztán, s milyen szorongva vágyakoztam
újra utánuk... A poétikus pillantásokat, az arc sápatag vonásait
és az ajkakát, azokat az ajkakát én soha többé, sehol sem találtam.

1917

A bekötött váll

Azt állította: falnak ütközött, vagy nem is tudja,
elesett talán. Holott bizonyára más oka lehetett
annak a sebnak, annak a sérült s bekötözött vállnak.

Tán az a mozdulat, melyet túl hirtelenül tett,
hogy leemeljen egy ócska polcra bizonyos (igen kedves)
fotográfiákat, mert egészen közlőrl akarta látni mindet,
tán az a mozdulat tépte föl a gézkötést, és átszivárgott,
csurogni kezdett: újra fölfakadt a vér.

Gondosan újrakötöztem a vállat, igaz, kicsikét hosszabban
pepecseltem vele, még elidőztem valamicskét, hiszen ő sem
volt rosszul, én viszont élveztem nézegetni, látni a vért.
Szerelmem tárgya volt, szerettem ezt a vért.

Rég elment már, mikor a konyhaszék előtt találtam
egy darabka gézt, egy gézfoslányt az átvértett kötésből –
darabka, semmi gézt, haszontalant, személtládába dobni jót,
de én nem, én a rongycafatnyi gézt rögtön a számhoz emeltem,
és ott tartottam, szinte a számra tapasztva, hosszan, őrzőn:
a szerelem vérét, majd nem az ajkaim közt.

1919. május

Hadd jöjjenek...

Elég egyetlen gyertyaszál. Törékeny, vézna fénye,
ha reszket, jobban illik, hatékony, s kedvezőbb tán,
ha jönnek majd a Vágyak, ha gyűlnek már az Árnyak.

Elég egyetlen gyertyaláng. A szobában, itt, ma este
lágyló félhomály derengjen. Süppedjen sejtelembe,
álom sugallta térben, vonagló, tört sugárban –
szabadon hagyom csapongni vad látomásaim, hogy
hadd jöjjenek a Vágyak, hadd gyűljenek az Árnyak.

1920

Csak olvasgatni jött

Csak olvasgatni jött megint. Két-három kötetet
fölütött, s mindet nyitva feledte, történetírók
s különféle költők művei, föltehetőleg...
Alig olvasott valamicskét, talán tíz perc sem telt belé,
félbehagyta a könyveket. Már szunyókál
a kanapén. Persze, ő mindenestül, igazán csak a könyvekhez
tartozik, de huszonhárom éves, és nagyon szép –
és ezen a délutánon átremegett a testén, a szerelem átjárta
álomszép húsát s remekbe szabott, fenséges ajkát.
Álomszép húsát, szépségekből gyúrt testét, gyönyörű húsát
átjárta a szerelem megremegő heve, szent melege –
minden szégyenérzet vagy nevetséges szemérem nélkül
az élvezet természetét s a gyönyör nemét is illetően...

1924

Tatár Sándor

EGYSZER FOLT, HOL NEM FOLT

Nyitva van az aranyKAFu, csak bú...

Eljött a foltozó idő,
létünk zsákjára aki varr
foltokat (hajjaj, érti ő!) –
úgy ugrat ki, hogy „eltakar”

hibát, makulát, ráncokat,
mikben gyűl ólom, hordalék;
okra ok jó, a láncolat
kikerekül – a forma még
segít talán (öreg cseléd)
de súlyod nő, már húz a föld;
nem ízlik friss hús, estebéd,
szád, amely csókolt és pörölt,
keserű nyáltól izamos,
belőle balgaság süvölt;
rossz lábad mindent kitapos,
mi zöld volt, nyájas, ringatott,
kopasz, mint (már-már) koponyád;
mi mostan büszke hímtagod? –
nem vágysz már forró nyoszolyát,
nem kajtatsz pergő verseket;
lass' regényekre szokol át
– ki érezni vélte, tüdőd,
egy igazabb világ legét,
mint holmi kormoskérgű, rőt,
zilált, kiteknőlt ágybetét;
a régtől omló fedezék
mállik, porlik s majd kitakar
s mint régvolt-lyuknak egerét,
gúny ver vagy ádáz zivatar –
mi szép még, arra nincs szemed,
füled betölti csontzenéd,
s hogy fonnyadt kezed is remeg,
e rút helyzeten ront-e még?
De el ne csüggedj, cimborám –
nem éled túl ön-végedet,
végiglejt majd a kisszobán,
hozzád jó, s te övé leszesz
– voltál bár ékkő vagy selejt,
gaz martalóc vagy jó hívő – –
mint zsákvarró-tűt, majd elejt
s elhuss' a foltozó idő

Gáti István

ANYÁM ÉS SZÖRÉNY REZSŐ

Anyámat látom egy filmben:
Karcú és vidám. Ez ő.
Mellette köntösben ott ül,
Merengve Szörény Rezső.

Gyerekként semmit sem értek,
Szemem egy fodron időz.
Áttetszőn lobog a függöny,
Tányéron táncol a gőz.

Elveszett számtalan kocka,
Sok részlet nem érthető,
Hová is készültek együtt
Anyám és Szörény Rezső.

Plakátok, füstszagú könyvek.
Írógép ízekre hull.
Szétpattan, elszáll a mondat,
Nincs, aki utána nyúl.

Igaz, a szerepük szép volt,
S igaz az ellenkező.
Verték és szerették egymást
Anyám és Szörény Rezső.

Elfogyott anyám egészen,
Mosolya maradt csak ép.
Rajongva nézett az ágyból
Negyvennyolc őszinte év.

Éjszaka nyeltem a könnyem.
Intett a főrendező.
Kisétált lassan a filmből
Anyám és Szörény Rezső.